

EU Kids Online II

A magyarországi kutatás eredményei

Készült a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság megrendelésére

_ithaka
- research &
consulting

2011. szeptember
v1.2

TARTALOM

IV. KOCKÁZATOS TEVÉKENYSÉGEK	3
Szexuális jellegű tartalmak (képek, videók)	3
Szexuális jellegű üzenetek (sexting)	5
Ismerekedés és találkozás idegenekkel.....	6
Zaklatás (bullying)	9
Kockázatos felhasználói webtartalmak.....	11
A kockázatos tevékenységek elterjedtsége a magyar gyerekek körében	11
Összetett magyarázó modell a kockázatos tevékenységekre	16

Folytatása következik...

IV. KOCKÁZATOS TEVÉKENYSÉGEK

Az, hogy mit tekintünk kockázatos online tevékenységeknek természetesen korántsem magától értetődő, és meglehetősen szubjektív kérdés. Nyilvánvaló, hogy ki-kéi vérmérsékletének, érdeklődési és ismereti területének, világnézetének megfelelően eltérő módon határozza meg magának a veszélynek és a kockázatnak a fogalmát, illetve egyes eseteknek és tevékenységeknek a súlyosságát. A bevezetőben már bemutattuk az EU Kids Online kutatás elméleti alapjait, illetve a kockázatokról, és az ártalomról kidolgozott modelljét. A projektben résztvevő kutatók részben ennek alapján választották ki azokat a potenciálisan „kockázatos rejtő” tevékenységeket, amikkel kapcsolatban kérdéseket tettek fel. Ugyanakkor természetesen, mint minden adatfelvételnél, ennek a vizsgálatnak is meg voltak a terjedelembéli és egyéb korlátai. Így a végső kérdőívben négy nagy témában tettek fel kérdéseket a gyerekeknek.

Ezek közül kettő a széles közvéleményt is igen foglalkoztató és talán a legtöbb előítélet tárgyú terület, a pornográfia témáját járja körül. A kérdőív egyrészt rákérdezett a szexuális tartalmú képekkel és videókkal való tapasztalatokra, másrészt a kutatási források szerint egyre elterjedtebb „sexting” jelenségére, vagyis a szexuális tartalmú üzenetek küldésére.

Részletesen foglalkoztak a kérdőívek emellett az idegenekkel való kommunikáció és az online ismerkedés témakörével. Ebben a témakörben a kutatás, és ennek alapján ez a jelentés is, a kifejezetten kockázatos jellegű tevékenységnek az online ismerkedést és az így megismert személlyel való személyes találkozást tekintette.

A negyedik témakör a Magyarországon kevésbé használt, de az angolszász neveléstudományi szakirodalomban gyakran tárgyalt jelenség, az ún. „bullying” online változata. A terminus azt a jelenséget írja le, amikor egy gyereket kortársai viszonylag rendszeresen, akár fizikailag, akár pszichológiailag bántalmazznak, kihagyják a közös tevékenységekből, nyilvános megalázás tárgyává teszik. Magyarul bevett terminus nincs erre a viselkedésformára, a jelentésben a kortárs zaklatás, vagy a zaklatás kifejezéseket használjuk. Kockázatos internetes tevékenységnek tekintjük a továbbiakban azt, ha valakit online zaklattak ilyen módon.

Végül a kockázatos tevékenységek körébe tartoznak olyan felhasználói tartalmakat megjelenítő oldalak, amik negatívan hathatnak a gyerekek pszichológiai és érzelmi életére fejlődésére. Ilyenek például a drogokkal, az anorexiával (annak „népszerűsítésével”), az öngyilkossággal, vagy a mások kirekesztésével foglalkozó, ilyen tevékenységekre biztató weboldalak.

A kérdőívek a kockázatos tevékenységek területén nagyjából a fent felsorolt négy témában tettek fel kérdéseket egységesített módon, az ártalomra és a feldolgozásra, valamint ahol erre lehetőség volt a tevékenység offline megfelelőjére is kiterjedően. Kivételt jelentenek a kockázatos felhasználói tartalmak, amikkel kapcsolatban a kérdőívek azt vizsgálták, hogy a kérdezettek láttak-e ilyeneket, de a látottak hatására, illetve feldolgozására a kérdések már nem tértek ki. A szexuális tartalmú üzenetekkel és a káros felhasználói tartalommal kapcsolatos kérdéscsoportok csak a 11 éves és annál idősebb gyerekek kérdőíveiben szerepeltek.

A következőkben először az egyes kockázatos tevékenységek elterjedtségét és jellemzőit vizsgáljuk a magyar gyerekek körében. Az egyenkénti elemzést követően összevontan tanulmányozzuk a kockázatos tevékenység kérdését, amit egy olyan összetett modell tesz teljessé, melynek célja a kockázatos tevékenység esélyét befolyásoló fontos tényezők meghatározása.

Szexuális jellegű tartalmak (képek, videók)

A gyerekekkel kapcsolatos aggodalmak egyik legfontosabb tárgyköre mindig is a szexualitás, a pornográfia volt. Nem meglepő, hogy az internet terjedésével és az egyre fiatalabb használók megjelenésével a világhálón kapcsolatban is felmerültek ezek az aggodalmak, amiket felerősítettek azok a hangok, amelyek az internetet főként a könnyen elérhető pornográfia gyűjtőhelyének láttatták. Kétségtelen, hogy a világhálón számos pornográf tartalmat kínáló oldal található és a képek, videók megosztása is talán egyszerűbb, mint a hagyományos módokon. Kérdés azonban, hogy milyen mértékben férnek ezekhez hozzá a gyerekek, illetve hogy valóban az internetet használják-e ilyen jellegű tartalmak elérésére.

A kutatás tanúságai szerint a 9-16 éves magyar gyerekek csaknem 16%-a találkozott bármilyen módon (magazinban, DVD-n, videón, interneten stb.) szexuális jellegű képpel, vagy videóval a kérdezést megelőző egy évben. Az érintettek 4%-a mondta, hogy csaknem minden nap látott ilyen képeket,

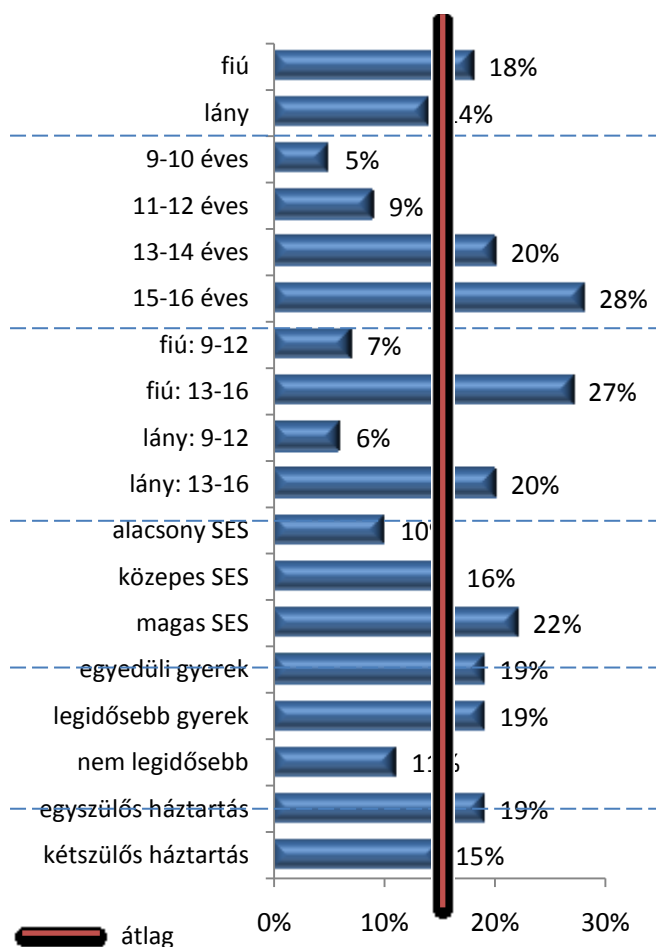
videókat, 13% egyszer-kétszer egy héten, 19% egyszer-kétszer egy hónapban, míg 49% ennél ritkábban találkozott ilyen tartalmú képekkel, videókkal.

	N	% az érintettek körében	% a teljes korosztályban
látott ilyen jellegű képeket, videókat	159	-	16%
naponta	6	4%	1%
hetente	21	13%	2%
havonta	30	19%	3%
ritkábban	78	49%	8%

1. táblázat: Szexuális tartalmú képekkel, videókkal kapcsolatos tapasztalatok megoszlása

Ha demográfiai változók bontásában vesszük szemügyre az arányokat, azt láthatjuk, hogy a szexuális jellegű tartalmak nagyobb arányban jutnak el az idősebb korcsoportokba tartozókhöz, illetve a fiúkhöz.

A magasabb szocio-ökonómiai státusszal bírók között valamivel nagyobb arányban (22%) vannak azok, akik láttak ilyen jellegű képeket, vagy videókat a kérdezést megelőző egy évben, és magasabb az arány az egyedül, illetve csonka családban nevelkedő gyerekek körében is.

1. ábra: Szexuális tartalmú képekkel, videókkal kapcsolatos tapasztalatok a különböző demográfiai csoportokban (azok aránya, akik akár offline akár online láttak ilyen tartalmakat a kérdezést megelőző egy évben)

Ami a hozzájárítás módját illeti, beigazolódni látszik az a sejtés, hogy ma már a szexuális jellegű képek, videók legfontosabb forrása e korosztály számára (is) az internet. Azok ugyanis, akik úgy nyilatkoztak, hogy láttak ilyen jellegű tartalmakat a kérdezett időszakban, nagyrészt a világhálón keresztül jutottak hozzá azokhoz: 63%-uk valamilyen weblapon (is) látott ilyen jellegű képeket, videókat. Ez azt jelenti, hogy a teljes 9-16 éves korosztály 10%-a szembesült ilyen jellegű tartalommal az interneten. Ugyanakkor a pornográf tartalmaknak még mindig fontos forrása a televízió, illetve a filmek: az érintettek csaknem fele és a teljes korosztály 8%-a ezeken a csatornákon jutott hozzá ilyen képekhez, videókhoz.

A szexuális tartalom forrása	N	% az érintettek körében	% a teljes korosztályban
internet	101	63%	10%
televízió, filmek, videó, DVD	75	48%	8%
magazinok, könyvek	24	16%	2%
Bluetooth-on keresztül	14	9%	1%
mobiltelefon	9	5%	1%
Egyéb	65	42%	7%

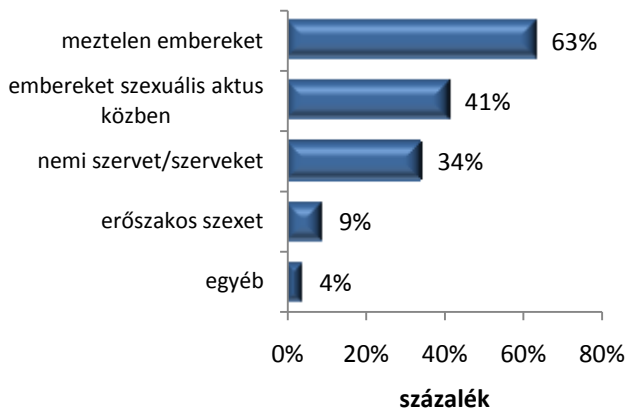
2. táblázat: A szexuális tartalom forrása (több válasz is adható volt)

Az interneten látott szexuális jellegű/pornográf tartalmak egy része véletlenül jut el a gyerekekhez: az érintettek csaknem harmada állította, hogy automatikusan felugró lapokon (is) látott ilyeneket. Ugyanakkor 29%-uk videómegosztó-oldalon, negyedük pedig egyenesen a felnőtteknek szóló, korhatáros oldalakon tekintette meg ezeket a képanyagokat. A közösségi és játékos oldalak kevésbé jellemző forrásai a szexuális jellegű online tartalmaknak ebben a korcsoportban.

	N	% az érintettek körében	% a teljes korosztályban
véletlenszerűen felugró oldal	31	31%	3%
videómegosztó oldal	30	29%	3%
felnőtteknek szóló, korhatáros oldal	25	25%	3%
közösségi oldal	18	18%	2%
játékos oldal	16	16%	2%
fájlmegosztó	6	6%	1%
egyéb	19	18%	2%

3. táblázat: Az interneten látott szexuális tartalmú kép, videó forrása

A szexuális tartalmú kép, vagy film leggyakrabban meztelen embereket (63%-a azoknak, akik láttak ilyen tartalmat erről számolt be), illetve szexuális aktust ábrázol (41%). Kifejezetten erőszakos jeleneteket az érintettek 9%-a látott az interneten, ami a teljes 9-16 éves korosztály kevesebb mint 1%-a.

2. ábra: Mit ábrázoltak az általad látott szexuális jellegű képek, videók? (azok körében, akik láttak ilyeneket a kérdézt megelőző egy évben, több válasz is adható volt)

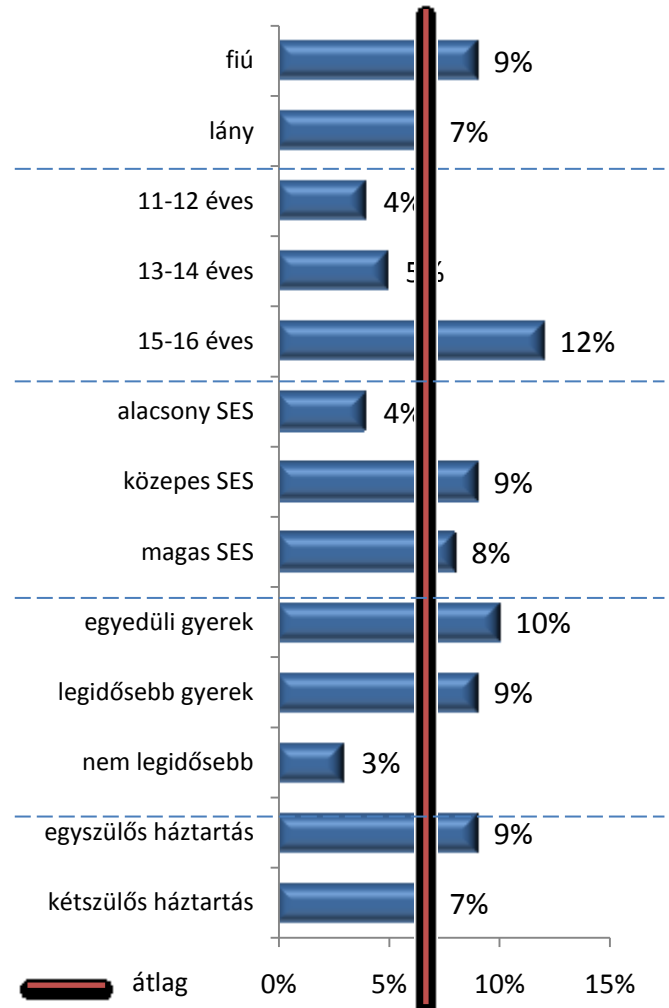
Szexuális jellegű üzenetek (sexting)

A szexuális jellegű üzenetekkel kapcsolatos kérdések csupán a 11 éves és annál idősebb gyerekek kérdőíveiben szerepeltek, ezért a további megállapítások erre a korcsoportra vonatkoznak. A 11-16 évesek 7%-a állította, hogy a kérdézt megelőző egy évben kapott szexuális jellegű üzeneteket az interneten keresztül.

	N	% az érintettek körében	% a teljes korosztályban (11-16 évesek)
Kapott szexuális jellegű üzenetet	55	-	7%
naponta kapott ilyen üzenetet	2	4%	3%
hetente kapott ilyen üzenetet	4	7%	1%
havonta kapott ilyen üzenetet	12	21%	0,4%
ritkábban kapott ilyen üzenetet	34	62%	0,2%

4. táblázat: Szexuális jellegű üzenetekkel kapcsolatos tapasztalatok megoszlása

A legnagyobb részük (62%) a havi gyakoriságnál ritkábban kapott ilyen tartalmú üzenetet, 21%-uk havonta, 7%-uk hetente, 4%-uk pedig naponta szembesült ilyen üzenettel.

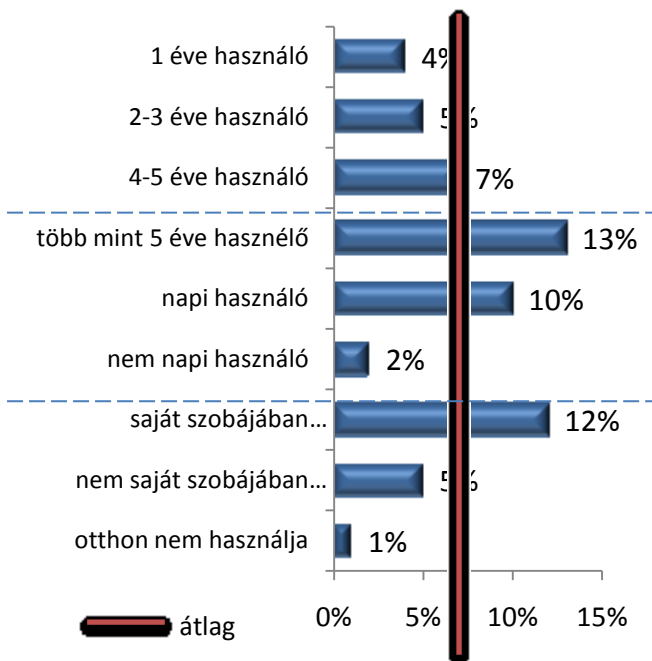

3. ábra: Szexuális tartalmú üzenetekkel kapcsolatos tapasztalatok a különböző demográfiai csoportokban (azok aránya, akik kaptak ilyen üzenetet a kérdézt megelőző egy évben)

A fiúknak valamivel nagyobb esélyük van arra, hogy ilyen üzeneteket kapjanak, csakúgy, mint az idősebbeknek (15-16 évesek körében az arány már 12%). A magasabb szocio-ökonomiai státusz (ami mint tudjuk intenzívebb használattal és hozzáféréssel jár együtt) szintén inkább valószínűsíti az ilyen élményeket, mint ahogy egyes családi állapotok is: az egyedüli gyerekek és az egyszülős háztartásban élők körében az átlagnál magasabb az érintettek aránya.

A szexuális jellegű üzenetekkel kapcsolatos tapasztalatok összefüggést mutatnak az internethasználat egyes jellemzőivel is. Így például minél régebben használja valaki a világhálót, annál

valószínűbb, hogy kap ilyen üzenetet. A napi használók szintén nagyobb arányban érintettek, mint a ritkábban internetezők, csakúgy, mint azok, akik saját szobájukban használhatják a netet. Ugyanakkor mindezen tényezők nyilván a korrallal összefüggnek, ami mint láttuk, szintén komoly hatást gyakorol az ilyen jellegű tapasztalatok előfordulási gyakoriságára.

4. ábra: Szexuális tartalmú üzenetekkel kapcsolatos tapasztalatok a különböző internet-használati csoportokban (azok aránya, akik kaptak ilyen üzenetet a kérdezést megelőző egy évben)

A szexuális jellegű üzenetek legtöbbször vagy véletlenül jutnak el a fiatalokhoz, vagy azonnali üzenetküldőn keresztül kapják azokat. A közösségi oldalakon keresztül és emailen szintén érkezhettek ilyen jellegű üzenetek, az azonban nem jellemző, hogy a gyerekek csetszobákban, vagy játékdalokon szembesüljenek ilyesmivel.

A szexuális üzenet forrása	N	% az érintettek körében	% a teljes korosztályban (11-16 évesek)
közösségi oldal	12	23%	1%
azonnali üzenetküldő	15	28%	2%
e-mail	12	21%	1%
játékdoldal	4	6,8%	0,4%
véletlenszerűen felugró oldal	15	28%	2%
csetszoba	4	8%	0,4%
Egyéb	19	36%	2%

5. táblázat: A szexuális jellegű üzenet forrása

A szexuális tartalmú üzenetek, vagy cselekvések több formát is ölthetnek. A legtöbb esetben

konkrétan üzenetekről van szó (vagy személyre szóló, vagy közösségi helyen posztolt formában). Ennél ritkábban fordult elő, hogy valakit arra kértek volna, hogy szexuális jellegű párbeszédben vegyen részt, vagy saját intim testrészéről küldjön fotókat. Ennél gyakoribb volt, hogy az érintett fiatal másvalakik szexuális aktusának lett valamiképp tanúja az interneten.

A szexuális üzenet jellege	N	% az érintettek körében	% a teljes korosztályban (11-16 évesek)
Szexuális jellegű üzenetet kaptam az interneten keresztül	25	55%	3%
Nyilvános oldalra posztolt szexuális üzenetet láttam	18	34%	2%
Valaki arra kért, hogy szexuális jellegű dolgokról beszéljek vele az interneten	7	13%	1%
Valaki arra kért az interneten, hogy küldjek magamról olyan képeket, amin látszanak a nemi szerveim	5	10%	1%
Tanúja voltam az interneten más emberek szexuális aktusának	23	42%	3%
Egyéb	7	13%	1%

6. táblázat: A szexuális jellegű üzenet formája

A szexuális tartalmú üzenetekkel kapcsolatban a kérdőív az aktív szerepet is vizsgálta, vagyis azt, hogy a kérdezettek körében mennyien küldtek ilyen üzeneteket, tehát voltak kezdeményezői ilyen aktusnak. A megkérdezett gyerekeknek azonban mindösszesen 1%-a (7 ember) állította, hogy tett ilyesmit az elmúlt egy évben.

Ismerekedés és találkozás idegenekkel

Az internet egyik nagy vívmánya az interperszonális kommunikáció horizontjának korábban soha nem ismert kitágulása. Ez nem csupán azt jelenti, hogy családunkkal, barátainkkal, ügyfeleinkkel gyorsabban és kényelmesebben kapcsolatba léphetünk, ha nincs módunk személyes találkozásra, hanem azt is, hogy olyan embereket is megismerhetünk, akikkel korábban nem volt kapcsolatunk. Ez legtöbb esetben pozitív lehetőségeket jelent, gondoljunk csak az online egymásra talált házaspárokra, vagy az internetes hobbi- és önszolgáltató csoportokra. Kétségtelen azonban, hogy az idegenekkel való kommunikáció

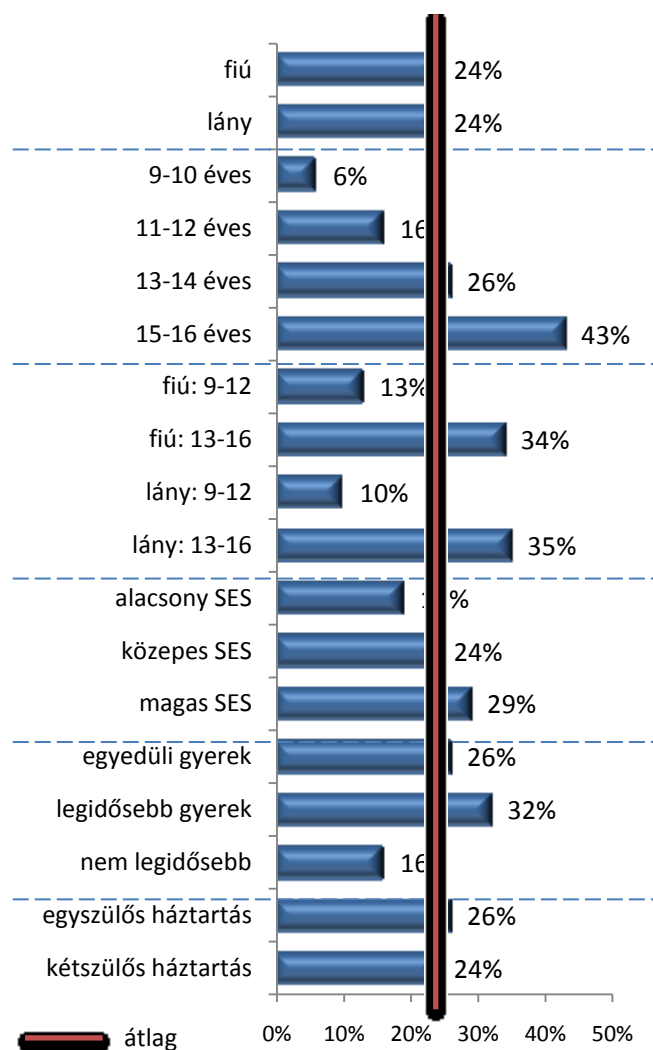
veszélyeket is rejthet, ezért bizonyos mértékben kockázatos tevékenységnek tekinthető, főleg a gyerekek esetében. Az EU Kids Online elméleti keretében a kockázatos tevékenység az online megismert emberekkel való személyes találkozó, amit azonban természetesen az internetes kapcsolatfelvétel előz meg.

A magyar gyerekek csaknem negyede (24%-a) nyilatkozott úgy, hogy került már kapcsolatba olyan emberrel az interneten, akit korábban nem ismert. Majdnem harmada (32%-a) azoknak, akik beszámoltak ilyen kapcsolatáról személyesen is találkozott valamelyik internetes ismeretségével. Ez azt jelenti, hogy a 9-16 évesek összesen 7%-a vett már részt ilyen találkozón.

	N	% az érintettek körében	% a teljes korosztályban
Kapcsolatba került olyan valakivel az interneten, akit korábban nem ismert	227	-	24%
Találkozott olyannal személyesen, akit az interneten ismert meg	72	32%	7%

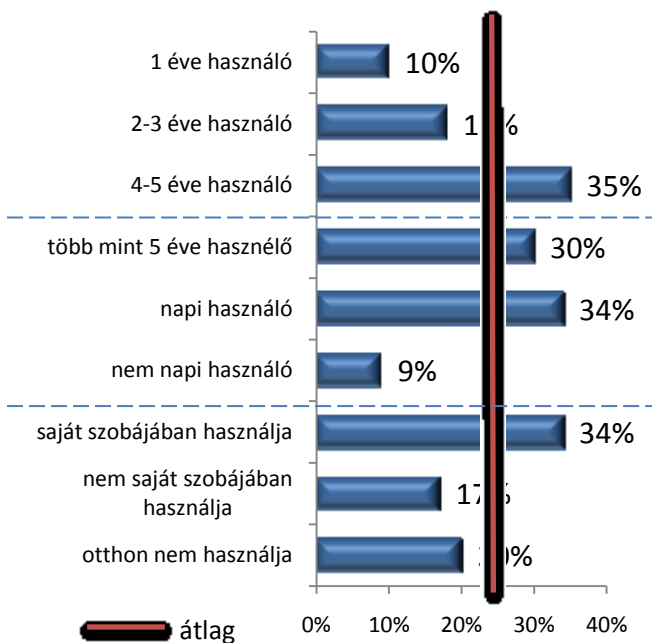
7. táblázat: Online ismerkedéssel kapcsolatos tapasztalatok megoszlása

Elsőként érdemes megvizsgálni, hogy kikre jellemző, hogy ismerkednek az interneten. Az adatok tanúsága szerint e tekintetben ismét kor az egyik legfontosabb meghatározó. Már a 13-14 évesek körében is átlag feletti az ismerkedők aránya, ami azonban a következő korcsoportban, a 15-16 évesek körében 43%-ra ugrik. A fiúk és a lányok között nem mutatkozik jelentős különbség, ugyanakkor a magasabb szocio-ökonómiai státusszal jellemezhető háztartásokban élők valamivel nagyobb eséllyel kerülnek az ismerkedők csoportjába, csakúgy mint azok a gyerekek, akik a legidősebbek a családban, illetve akik egyszülős háztartásban élnek.

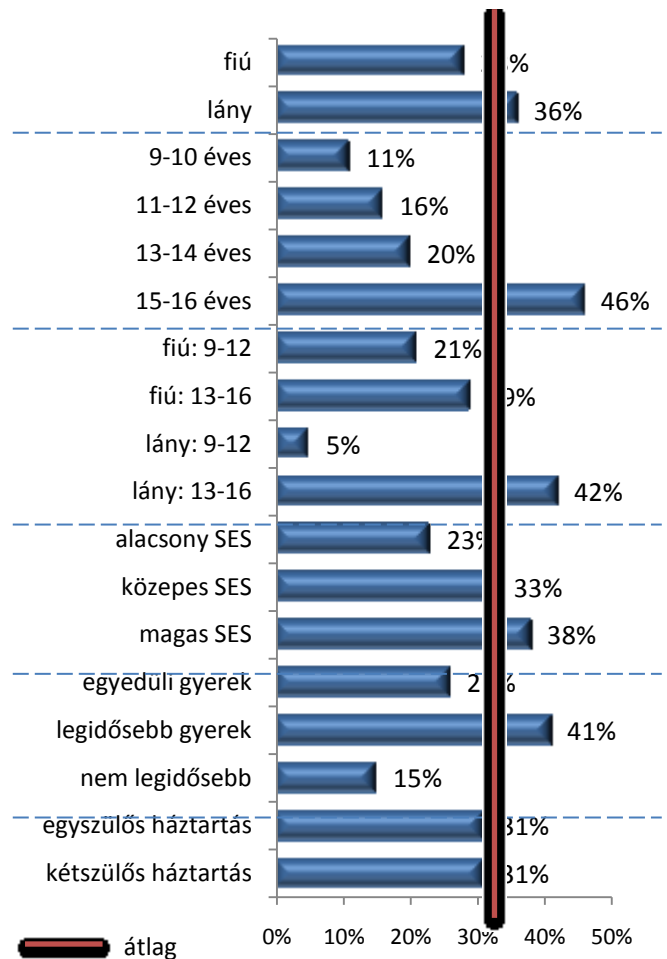
5. ábra: Ismerkedés idegenekkel (azok aránya az egyes demográfiai csoportokban, akik kapcsolatba kerültek olyasvalakivel az interneten, akit korábban nem ismertek)

Az internethasználati jellemzők szintén összefüggést mutatnak azzal, hogy valaki milyen eséllyel ismerkedik új emberekkel a neten: a tapasztaltabb használók, illetve a napi használók nagyobb arányban alakítanak ki ilyen kapcsolatokat. A használat autonómiája szintén fontos tényezőnek mutatkozik: azok körében, akik otthonukban, saját szobájukban interneteznek, jóval magasabb az ismerkedők aránya, mint azoknál, akiknek nincs saját gépük, vagy nem is interneteznek otthon.

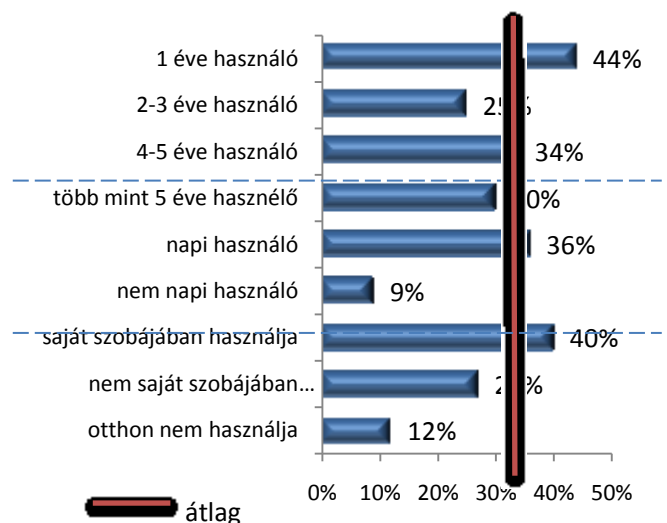
6. ábra Ismerkedés idegenekkel (azok aránya az egyes internethasználati csoportokban, akik kapcsolatba kerültek olyasvalakivel az interneten, akit korábban nem ismertek)

Ha a személyes találkozókat vesszük szemügyre, az mondható el, hogy az online ismerkedők között a lányok valamivel nagyobb eséllyel mennek el egy ilyen találkozóra, mint a fiúk. Ha a kor változójával együtt vizsgáljuk a kérdést, akkor az látszik, hogy míg a fiatalabbak között a fiúk hajlamosabbak ilyen találkozókra, addig az idősebbek között a lányok: a 15-16 éves, online ismeretséget kötő lányok csaknem fele személyesen is találkozott valamelyik ilyen kapcsolatával. A magasabb szocio-ökonómiai státuszú otthonokban élők és a legidősebb gyerekek ebben a körben is az átlagnál nagyobb eséllyel jellemezhetőek.

7. ábra: Személyes találkozó az online ismeretséggel (azok körében, akik ismerkednek az interneten)

Ismételten látható, hogy az internet-használati jellemzők fontos különbségeket okoznak. Az adatok ugyanis azt mutatják, hogy a napi használat és a minél autonómabb internetezés inkább valószínűsíti, hogy valaki elmegy egy ilyen találkozóra.

8. ábra: Személyes találkozó az online ismeretséggel (azok körében, akik ismerkednek az interneten)

A legtöbben azonban csupán néhány emberrel találkoztak ilyen módon: 70%-a azoknak, akik ismerkednek online csupán 1-2 internetes ismeretségével találkozott személyesen. 16%-uk 3-4, 1%-uk 5-10, 3%-uk pedig tíznél több ilyen kapcsolatával találkozott (ez azonban a teljes mintából csupán 2 embert jelent). Valamivel kisebb az aránya azoknak, aki olyannal ismerkedtek meg, akit személyesen ugyan nem ismertek előtte, de aki valamelyik barátjuknak, családtagjuknak ismerőse. Az érintettek (akik ismerkednek online) 59%-a, vagyis a teljes korosztály 3%-a viszont úgy nyilatkozott, hogy olyannal (is) megismerkedett az interneten, akivel semmilyen korábbi kötődése nem volt.

A találkozással végződő új ismeretségek legtöbbször a közösségi oldalakon és az azonnal üzenetküldőkön alakulnak ki. Az email, a játékdalok és a csetszobák szerepe ebben a tekintetben elhanyagolható.

	N	% az érintettek körében	% a teljes korosztályban (11-16 évesek)
közösségi oldalon	41	61%	4%
azonnali üzenetküldőn	39	59%	4%
e-mailben	4	6%	0,4%
játékdalok	6	9%	1%
csetszobában	2	3%	0,2%
egyéb	6	9%	1%

8. táblázat: Hol ismerkedtél meg azzal, akivel később online is találkoztl?

Zaklatás (bullying)

A kortárs zaklatás Magyarországon viszonylag kevésbé tanulmányozott terület, bár manapság egyre több figyelem vetődik a gyerekközösségekben megnyilvánuló erőszakra. Európában és elsősorban az angolszász országokban azonban hagyományosan nagy figyelem hárul erre a területre, így az EU Kids Online kérdőívében is hangsúlyosan szerepel.

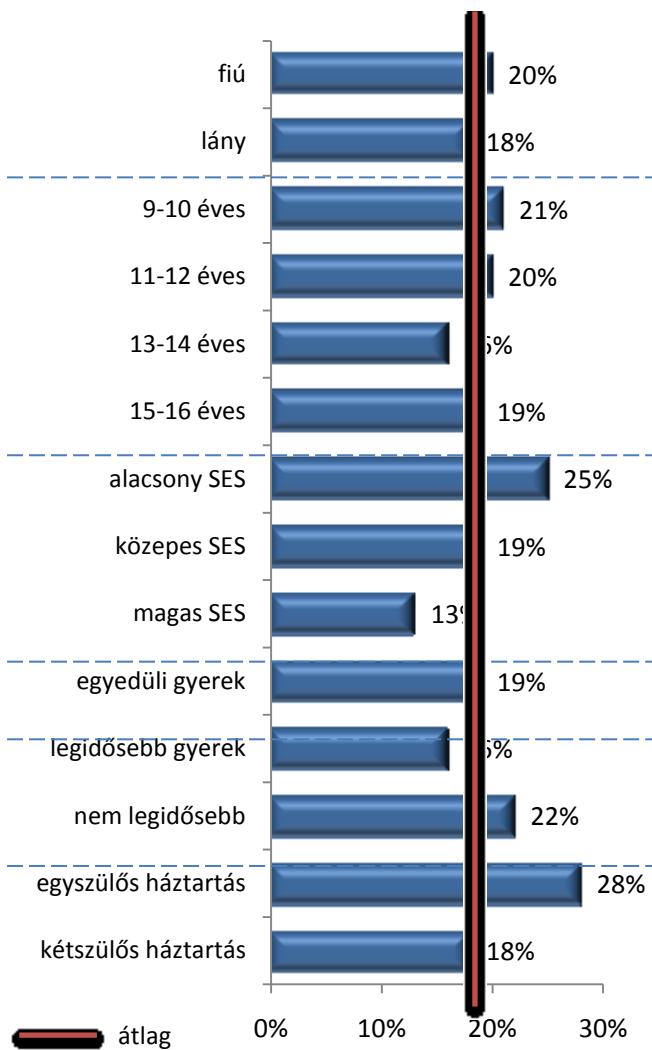
A felmérésben résztvevő magyar gyerekek 19%-a nyilatkozott úgy, hogy a kérdezést megelőző egy évben érte kortársai részéről zaklatás. Az érintettek 11%-a majdnem minden nap, 20%-a egyszer-kétszer egy héten, 15%-a egyszer-kétszer egy hónapban, csaknem fele ennél ritkábban vált áldozatává ilyen cselekedetnek.

	N	% az érintettek körében	% a teljes korosztályban
Volt része kortárs zaklatásban	190	-	19%
naponta zaklatták	21	11%	2%
hetente zaklatták	38	20%	4%
havonta zaklatták	29	15%	3%
ritkábban zaklatták	90	47%	9%

9. táblázat: Zaklatással kapcsolatos tapasztalatok megoszlása

A zaklatások nem egyforma mértékben érintik a különböző demográfiai csoportokba tartozó gyerekeket. Minél kisebb valaki, annál valószínűbb, hogy ilyen cselekmény áldozatává válik és a fiúknak minden korcsoportban némileg nagyobb erre az esélyük, mint a lányoknak. A leginkább valószínűsítő tényező azonban a szocio-ökonómiai helyzet és a család jellege (a két változó minden bizonnyal egymással is összefügg, hiszen az egy felnőtt taggal bíró háztartások nagyobb valószínűséggel vannak rosszabb anyagi pozícióban, mint azok a családok, ahol több keresőkorú él). Az alacsony szocio-ökonómiai státuszú háztartásokban felnövekvő gyerekek negyedének volt zaklatásban része a kérdezést megelőző egy évben, míg a közepes helyzetűeknél átlagos az arány, a legjobb körülmények között élők esetében pedig jóval átlag alatti.

Az egyszülős családban élőknél még magasabb a zaklatás áldozatának aránya (28%), szemben a kétszülős háztartásokban élő gyerekek körében mért valamivel átlag alatti aránnyal.

9. ábra: Kortárs zaklatások áldozatainak aránya a különböző demográfiai csoportokban (offline és online formában összesen)

Az ilyen jellegű zaklatás azonban jobbra off-line műfaj – az érintettek 73%-át személyesen (is) érte sérelem, és csupán 30%-ukkal fordult elő ez interneten (is). Ennél is ritkábban történt meg az eset mobiltelefonon, vagy sms-en keresztül.

	N	% az érintettek körében	% a teljes korosztályban
személyesen	135	73%	14%
interneten	88	30%	6%
mobiltelefonon, sms-ben	9	5%	1%
egyéb módon	44	24%	4%

10. táblázat: Hogy történt a zaklatás? (több válasz is adható volt)

Ami az internetes zaklatásokat területén a különböző demográfia csoportokban található érintettségét illeti, a megfigyelések nagyrészt

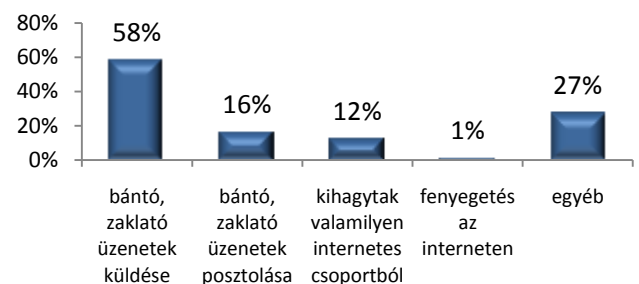
megegyeznek azzal, amit a zaklatással általánosságban tapasztaltunk: a csonka családban élőket, illetve az alacsonyabb iskolai végzettségűeket inkább érinti. Fordított az összefüggés azonban a kor szerint: minél idősebb valaki annál valószínűbb, hogy a zaklatás az interneten történik (a 15-16 éves, zaklatás áldozatává vált fiatalok 43%-a online (is) élt át ilyesmit). Ennek magyarázata minden bizonnyal az, hogy az idősebbek, mint láttuk jóval többet és intenzívebben használják a világhálót.

Az internetes zaklatások helyszínei nagyrészt a közösségi oldalak (iwiw, MyVIP, Facebook) és az azonnali üzenetküldők (pl. MSN, Skype). 49-49%-a azoknak, akik interneten (is) életek át ilyen jellegű zaklatást említette meg ezt a két alkalmazást, mint a zaklatás „helyszínét”. Emailben csupán az érintettek 13%-át érte sérelem, a játékosoldalakon történő zaklatás pedig ennél is ritkább.

	N	% az érintettek körében	% a teljes korosztályban
közösségi oldal	26	49%	3%
azonnali üzenetküldő	26	49%	3%
e-mail	7	13%	1%
játékosoldal	5	9%	1%
csetszoba	1	2%	0,1%
egyéb	4	8%	0,4%

11. táblázat: Az internetes zaklatás platformja (több válasz is adható volt)

Az online megvalósuló zaklatás legtöbb esetben bántó, zaklató üzeneteket jelent: ilyeneket kapott az érintettek 58%-a. 16%-ukról posztolt zaklatója bántó üzenetet valamely közösségi oldalon, 12% említette, hogy kihagyták valamilyen online aktivitásból. Az online (is) zaklatást átélők mindössze 1%-a kapott fenyegetést a világhálón.

10. ábra: Az internetes zaklatások megvalósulási formái (azok körében, akik éltek át internetes zaklatást, több válasz is adható volt)

A kérdőív a passzív áldozat szerep mellett az aktív pozícióra is rákérdezett, vagyis azt is megtudakolta,

hogy a kérdezett maga viselkedett-e zaklatóan valakivel szemben a kérdezést megelőző egy év folyamán. A kérdésre a gyerekek 15%-a válaszolt igennel. A zaklatók aránya leginkább a korról és a szocio-ökonómiai helyzettel függ össze, bár meg kell jegyeznünk, hogy a csoportok közti eltérések igen kicsik. Bár az összefüggés nem egyenletes, általánosságban azt mondhatjuk, hogy az idősebb korcsoportokban nagyobb a zaklatók aránya: a 15-16 évesek körében 19%. Ami a szocio-ökonómiai státuszt illeti, minél alacsonyabb státuszú az illető, annál valószínűbb, hogy zaklatóvá válik: az alsó csoportban az arány 18%, míg a középsőben 15%, a legmagasabban pedig 11%. Érdekes módon a zaklatók 45%-a azon gyerekek sorából kerül ki, akik maguk is áldozatai ennek a magatartásformának.

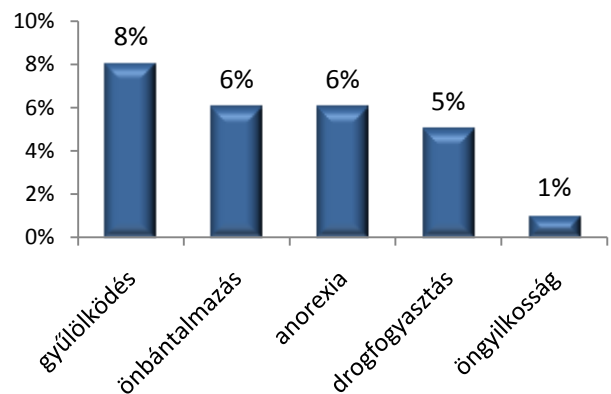
Ebben az esetben is beigazolódnak látszik, hogy a zaklatások jelenleg nagyrészt offline módon valósulnak meg: az érintettek 80%-a úgy nyilatkozott, hogy tettét személyesen hajtotta végre, és csak 16%-uk használta ehhez az internetet.

Kockázatos felhasználói webtartalmak

Az internethasználat kockázatainak gyerekekkel kapcsolatos tárgyalása gyakran kizárólag a szexuális jellegű, pornográf tartalmakra koncentrál, és elfelejtkezik más olyan online elérhető és megismerhető témákról, amelyek szintén járhatnak negatív emocionális és pszichológiai következményekkel. Ilyenek például a drogokkal, vagy az étkezési zavarokkal kapcsolatos, azokat propagáló oldalak. Bár a kutatás, annak szükségességét korlátai miatt nem tudott a korábban bemutatott témákhoz hasonlóan aprólékosan kitérni ezekre, egy kérdés erejéig öt ilyen tartalomtípust is megvizsgált: az önbántalmazással, az öngyilkossággal, az anorexiával (bulimiával), a drogfogyasztással és a mások ellen uszító, gyűlölködő oldalakkal, illetve az ilyen témákat megvitató internetes helyekkel kapcsolatban kérdezte kizárólag a 11 éves, vagy annál idősebb gyerekeket.

Összességében a megkérdezett gyerekek túlnyomó többsége – 84%-a – nem látogatott/látott ilyen oldalakat a kérdezést megelőző egy évben. 9% egy, 5% kettő, 1% három és szintén 1% ennél több, a listán szereplő témában olvasott valamit az interneten ebben az időszakban. A leggyakoribb a gyűlölködő honlapok látogatása: a kérdezett korosztály 8%-a navigált ilyen oldalra a kérdezést megelőző évben. Ezt követik az önbántalmazással és anorexiával foglalkozó webhelyek (6-6%), majd a drogfogyasztással kapcsolatos tartalmak (5%).

Öngyilkossági módokkal foglalkozó tartalmakat mindössze a 9-11 évesek 1%-a látott az elmúlt 12 hónapban.

11. ábra: Az elmúlt 12 hónapban láttál-e olyan oldalakat az interneten, ahol az alábbi témákról volt szó? (azok aránya a 11-16 évesek körében, akik igennel válaszoltak)

Nincs különbség az érintettség arányaiban a fiúk és lányok között, ugyanakkor a kor sokat számít: míg a 11-12 éveseknek csupán 6%-a látogatott el akár csak egy ilyen oldalra is, ugyanez az arány a 13-14 évesek körében már 13, a 15-16 évesek között pedig 29%. A legidősebb testvéreknek és az egyedüli gyerekeknek ebben az esetben is nagyobb az esélyük (21 ill. 17%) arra, hogy ilyen tartalmakkal szembesüljenek, mint a kisebb testvéreknek (8%). Az egyszülős családban élő gyerekek szintén veszélyeztetettebbek: 21%-uk látogatott meg legalább egy ilyen oldalt a kérdezett időszakban.

Az internethasználati-tapasztalat szintén fontos tényező. Az egy éve, vagy annál rövidebb ideje internetező 11-16 éveseknek csak 4%-a látott ilyen tartalmakat, a 2-3 éve használóknak már 14, a 4-5 éve netezőknak 17, az öt évnél régebben internetezőknak pedig 26%-a. Szintén fontos az internetezés intenzitása is: a naponta netezők 18%-a érintett, míg a ritkábban online lévő gyerekek körében az arány átlag alatti, 11%.

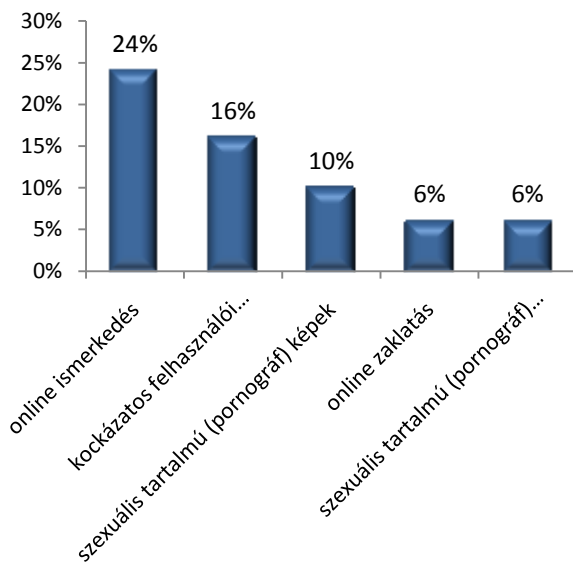
A kockázatos tevékenységek elterjedtsége a magyar gyerekek körében

A következőkben összevontan elemezzük a kockázatot rejtő internetes tevékenységek elterjedtségét. A kockázatos tevékenységek alatt ebben az esetben a következőket értjük:

- szexuális tartalmakkal (képek, videók) való találkozás

- szexuális tartalmú üzenetek fogadása (csak 11-16 évesek)
- online ismerkedés idegenekkel¹
- online zaklatás áldozata
- kockázatos felhasználói tartalmakkal való találkozás (csak 11-16 évesek)

Amint azt az egyes kockázatos tevékenységek részletes elemzéseiből megtudhattuk, a leggyakrabban előforduló ilyen felhasználás-típus az online ismerkedés, ami a kérdezettek csaknem negyedére jellemző. Kockázatokat rejtő felhasználói tartalmakat 16%-uk, szexuális tartalmú képeket, videókat tizedük látott. Az online zaklatás és a szexuális tartalmú üzenetek esetében 6-6% számolt be személyes tapasztalatokról.

12. ábra: Kockázatos online tevékenységek előfordulási gyakorisága

A kockázatokat rejtő tevékenységekkel kapcsolatban a legfontosabb általános tapasztalat az, hogy a vizsgált korcsoportba tartozó gyerekek nagy része egyáltalán nem végez ilyeneket, illetve nem találkozik ezekkel a tevékenységformákkal. A teljes korosztály 63%-a egy tevékenységgel kapcsolatban sem számolt be érintettségről. A 9-10 évesek esetében az arányok érthető módon az átlagosnál is sokkal alacsonyabbak: alig több mint 14%-a találkozott az esetükben kérdezett három

tevékenység közül valamelyikkel, és csupán négy olyan gyerek akadt, akinek egynél több ilyenről volt tapasztalata. Az arányok az idősebb korcsoportban magasabbak: a 11-16 évesek valamivel több mint fele (53%-a) számolt be arról, hogy legalább egy, a felsorolt kockázatot rejtő tevékenységben volt érintett a kérdezést megelőző egy évben. Ezen belül 23% egy, 11% kettő, 7% három, 2% pedig négy témakörben is rendelkezett tapasztalatokkal. Mind az öt kockázatos használati formával csupán 5 gyerekeknek volt tapasztalata.

Kockázatos tevékenységek száma	9-10 évesek		11-16 évesek	
	%	N	%	N
0	87%	181	57%	451
1	12%	24	23%	185
2	2%	3	11%	83
3	0,3%	1	7%	52
4	-	-	2%	15
5	-	-	0,5%	5

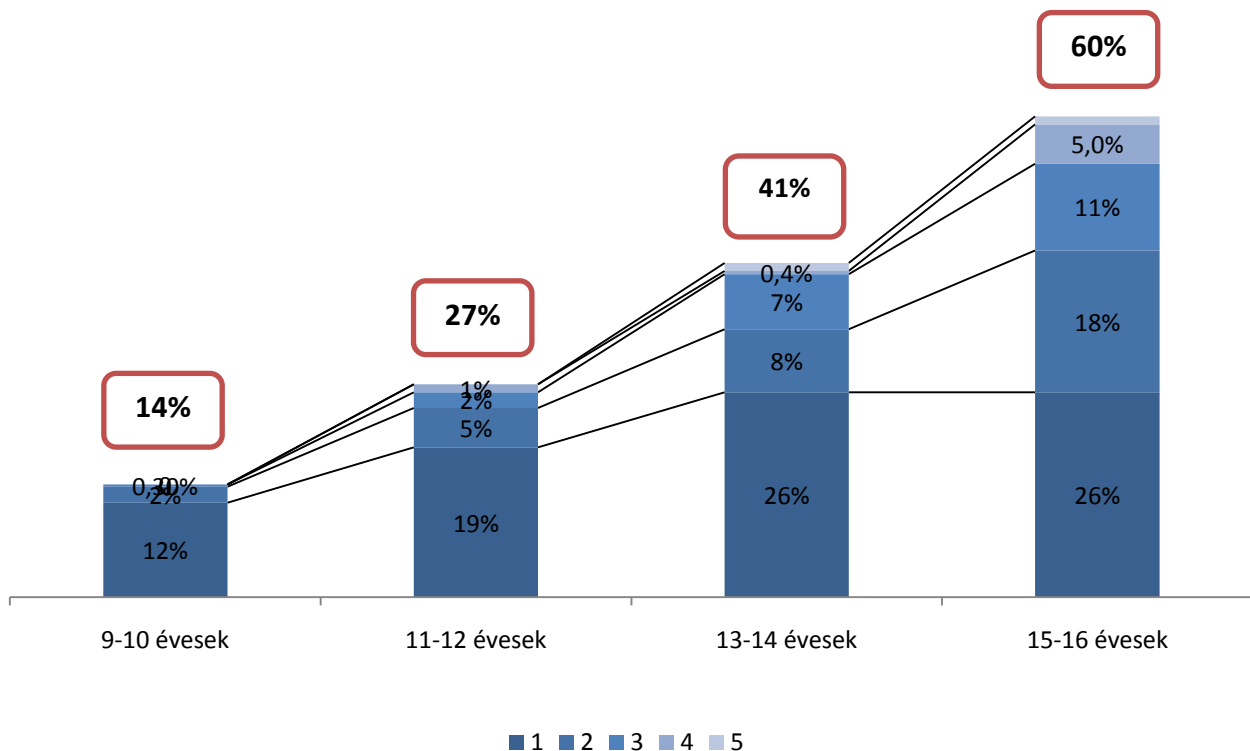
12. táblázat: Kockázatos tevékenységek elterjedtsége a 9-10 és a 11-16 évesek körében

Azok aránya, akiknek vannak kockázatos tevékenységekkel kapcsolatos tapasztalatai a koraal növekedve folyamatosan növekszik – mint láttuk a 9-10 éveseknek csupán nagyjából 14%-ának van ilyen élménye, a 11-12 évesek körében ez az arány már 27%, a 13-14 éveseknél 41%, a 15-16 évesek körében pedig már 60%. Ahogy az az ábrán is látható tehát a 14 és 15 éves kor közötti időszak vízváltó ebből a szempontból – ez az a korosztály, ahol hirtelen megnő az ilyen jellegű online aktivitásokban érintettek aránya. Ráadásul ebben a korcsoportban a kockázatos tevékenységek változatossága is nagyobb.

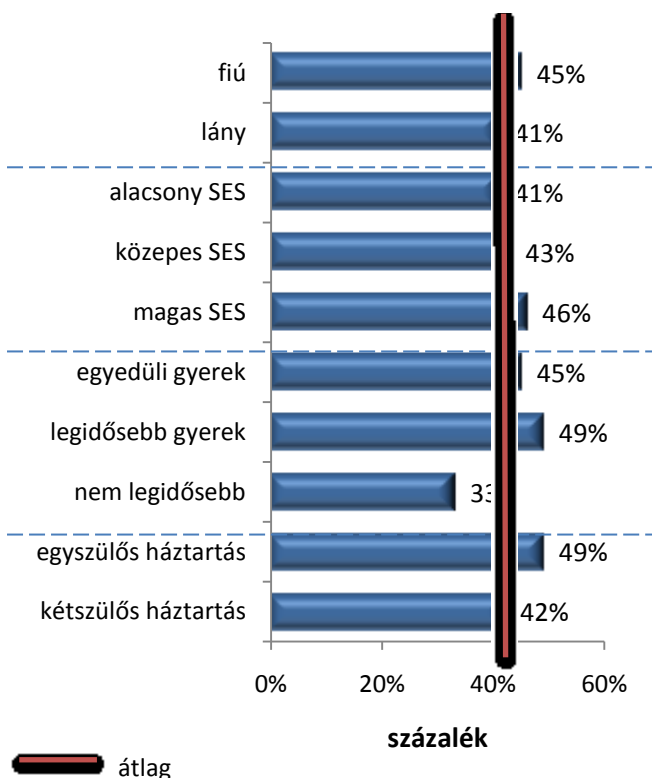
Mint azt a korábbi elemzéseknél is láttuk a koron kívül más változók is hatást gyakorolnak a kockázatos tevékenységek előfordulási gyakoriságára.² Így például a lányoknak valamivel kisebb aránya (49%) végez ilyen tevékenység(ek)et, mint a fiúknak (45%). A magasabb szocio-ökonómiai státuszú háztartásokban élők összességében valamivel veszélyeztetettebbnek tekinthetők, mint kevésbé jól ellátott társaik, csakúgy, mint azok, akiknek van idősebb testvérük, vagy kétszülős háztartásban élnek.

¹ Módszertani okokból az online újonnan megismerkedett emberekkel való személyes találkozást ezekben a számításokban nem vettük figyelembe. Annak ugyanis előfeltétele az online ismerkedés, ezért az összetett mutatókban ez adatorlóldást okozza.

² Mivel nem minden tevékenység volt az összes korosztályban lekérdezve a keresztátlás számítások csak a 11-16 évesekre vonatkoznak.

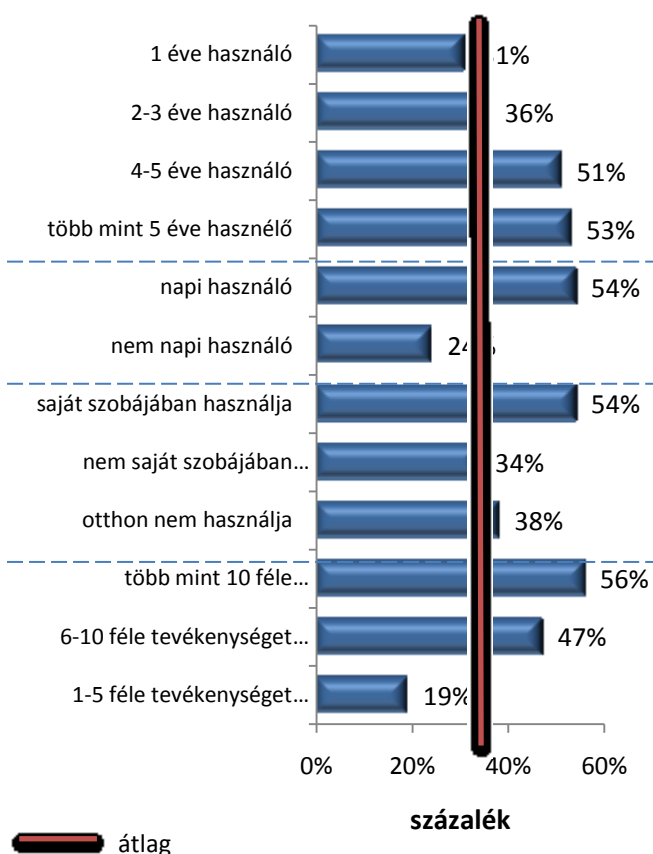
13. ábra: Kockázatos tevékenységeket végzők aránya az egyes korcsoportokban

14. ábra: Kockázatos tevékenységek előfordulási gyakorisága a különböző demográfiai csoportokban (azok aránya a 11-16 évesek körében, akik legalább egy kockázatos tevékenységet végeztek a kérdést megelőző 12 hónapban)

A korábbi elemzésekből az is kitűnt, hogy az internet-használati jellemzők szintén fontosak. Ha összességében vizsgáljuk a kockázatos tevékenységeket látható, hogy mind az internet-használati tapasztalat (milyen régóta használó), mind a használati intenzitás, mind pedig a használat autonómiája igen fontos tényező.

Azok körében, akik legalább 4-5 éve használják az internetet, a kockázatos tevékenységet végzők aránya meghaladja az 50%-ot, míg a kevésbé tapasztaltak között az átlag alatt marad a mutató értéke. A napi szinten internetezők közt jóval nagyobb az aránya a kockázatos használati módokat is kipróbálóknak, mint a ritkábban gép elé ülőknél. Végül pedig azok, akik saját szobájukban használják a világhálót nagyobb arányban végeznek ilyen tevékenységeket, mint azok, akik másokkal közös helyiségekben számítógépeznek. Az internethasználat komplexitása, vagyis az, hogy milyen változatosan használják a kérdezettek az internetet szintén fontos tényező: minél több tevékenységet végez valaki, annál valószínűbb, hogy azok közt kockázatos is szerepel.

Ezen a ponton érdemes lehet megvizsgálni, hogy egy később részletesen is tárgyalt kérdés, miszerint, hogy a szülők valamilyen módon ellenőrzik, korlátozzák-e gyermekük internethasználatát hatással van-e arra, hogy a gyerek végez-e kockázatos tevékenységeket.

Ahogy az a táblázatból leolvasható a szülői beavatkozásoknak van hatása, különösen, ami az internetezés bizonyos korlátozását illeti. Az azokban a háztartásokban felnövő gyerekek, ahol legalább egy internethasználattal kapcsolatos korlátozás érvényben van, csak 39%-ban végeztek legalább egy kockázatos tevékenységet az elmúlt évben. Ezzel szemben, ahol ilyen szabály nincs érvényben ott ugyanez a fiatalok 59%-ára igaz. A többi esetben kisebbek a különbségek, de az érintettek aránya rendre alacsonyabb azokban a családokban, ahol a szülők élnek valamilyen aktív eszközzel gyermekük internethasználatával kapcsolatban.

Szülői beavatkozás formája ³	Azok aránya, akiknek legalább egy kockázatos tevékenységet végeznek (11-16 évesek)	
	van	nincs
legalább egy aktív ellenőrzési mód	42%	48%
legalább egy aktív korlátozási mód	39%	59%
legalább egy aktív internet-használati mediálás	43%	47%
legalább egy aktív biztonságos internethasználati mediálás	41%	49%

13. táblázat: A szülői beavatkozások hatása a gyerekek online kockázatos viselkedésére (11-16 évesek körében)

Az eddig tárgyalt tényezők mellett indokolt feltenni a kérdést, hogy vajon a kockázatos viselkedés nincs-e összefüggésben bizonyos offline viselkedési mintákkal, vagyis, hogy azok, akik a világhálón kívül kockázatos cselekvéseket végeznek hajlamosabbak ilyesmire online is. A kérdőív egyes kérdéseiből megalkotott offline kockázatos cselekvés-index⁴ azt mutatja, hogy minél több ilyen tapasztalata van valakinek a világhálón kívüli életben, annál valószínűbb, hogy online is hajlamos kockázatot vállalni. Azok körében, akik nem végeztek offline kockázatos tevékenységeket, az online kockázatos tevékenységeket végzők aránya csupán 35%, ezzel szemben, 71%-a azoknak, akiknek volt részük bizonyos kockázatos tapasztalatokban offline, online is kipróbáltak legalább egy ilyen cselekvést.

A különböző csoportok érintettségét oly módon is vizsgálhatjuk, hogy szemügyre vesszük átlagosan hány kockázatos tevékenységet végeznek. A 11-16 éveseknek átlagosan 0,74 kockázatos tevékenységgel van személyes tapasztalatuk (min.=0, max.=5). Az átlagtól való eltérések a fent elemzett demográfiai változók esetében legtöbbször szignifikáns összefüggést mutatnak, kivéve a nemet, ami a jelek szerint nem befolyásolja jelentősen, hogy ki hány ilyen használati formát próbált már ki (fiúk=0,78, lányok=0,71).

Ezzel szemben a kornak már nagy hatása van: a legidősebbek (15-16 évesek) 1,19 kockázatos tevékenységgel találkoztak a kérdezést megelőző évben. Az ezt mérő mutató szerint a demográfiai

³ A szülők beszámolója alapján.

⁴

változók közül a kor gyakorolja a legnagyobb hatást a kockázatos tevékenységek gyakoriságára.

Csoportok	átlagok (főátlag: 0,74)
lányok	0,71
fiúk	0,78
11-12 évesek	0,38
13-14 évesek	0,67
15-16 évesek	1,19
magas SES	0,87
közepes SES	0,75
alacsony SES	0,61
egyedüli gyerekek	0,83
legidősebb gyerekek	0,89
nem legidősebb gyerekek	0,51
egyszülős család	0,91
kétszülős család	0,71

14. táblázat: Kockázatos tevékenységek átlagos száma az egyes demográfiai csoportokban

A szocio-ökonómiai státusz (SES) jóval kevésbé mutatkozik fontosnak: a magasabb státuszúak körében ugyan valamivel nagyobb az átlag, de az eltérés nem jelentős. Ugyanez mondható el az egyszülős és kétszülős háztartások közti különbségről. Ami láthatóan a kor mellett még sokat számít, az a testvérek közt elfoglalt pozíció, azon belül is az, hogy van-e valakinek nagyobb testvére, vagy sem. Az adatok szerint ugyanis, akinek van bátyja, vagy nővére, védettebb az ilyen tevékenységekkel kapcsolatban.

Az internethasználattal kapcsolatosan vizsgált változók mindegyike szignifikáns hatást gyakorol a kockázatos tevékenységekkel való találkozásra. Minél régebben, minél gyakrabban és minél több dologra használja egy gyerek az internetet, annál több kockázatos tevékenységgel van tapasztalata. A több mint 5 éve használók esetében az átlag pont 1, a napi internetezők között 0,96, a több mint 10 féle tevékenységet végzők körében pedig 1,12.

Csoportok	átlagok (főátlag: 0,74)
max. 1 éve internetezik	0,32
2-3 éve internetezik	0,58
4-5 éve internetezik	0,88
több mint 5 éve internetezik	1
naponta internetezik	0,96
nem internetezik naponta	0,36
saját szobájában használja	1
nem saját szobájában használja	0,58
nem használja otthon	0,56
1-5 féle tevékenységet végez	0,24
6-10 féle tevékenységet végez	0,77
több mint 10 féle tevékenységet végez	1,12

15. táblázat: Kockázatos tevékenységek átlagos száma az egyes internet-használati csoportokban

Fontos szempont lehet még a használat autonómiája: akik saját szobájukban interneteznek jóval több kockázatos tevékenységet végeznek, mint társaik.

A mediálási típusokat illetően csupán az aktív korlátozás esetében figyelhető meg szignifikáns összefüggés: azoknak a körében, akik szülei élnek ilyen eszközökkel, a kockázatos tevékenységek átlagos száma 0,66, akinek szülei nem korlátozzák aktívan a használatot, azoknál 1,1.

Végül az offline végzett kockázatos tevékenységek számával szintén szignifikáns és erős összefüggés mutatható ki: azok körében, akik egyet sem végeztek az ide sorolt tevékenységek közül, az átlag 0,6, míg akik egyet, azoknál már 1,1, ami egészen 2,1-ig növekszik azok körében, akik három offline tevékenységgel kapcsolatban is beszámoltak személyes tapasztalatokról.

A két különböző elemzés jó első eligazítást adhat arról, hogy a kockázatos online viselkedés terén mik számíthatnak fontos befolyásoló tényezőknek. Ilyenek például a jelek szerint a kor, a testvérpozíció, egyes internet-használati jellegzetességek, vagy az offline életmód. Azonban ahogy azt már korábban megjegyeztük, a különböző változócsoportok korántsem függetlenek egymástól: valószínű, hogy az idősebbek régebben interneteznek, akinek nincs testvére valószínűbb, hogy saját szobájában netezhet, a nehezebb körülmények közt élők lehet, hogy kockázatosabb

életet élnek stb. Ezen hatások kiszűrése érdekében érdemes egy olyan összetett modellt alkotni, amiben az egyes változók közvetlen hatásai, illetve a különböző hatásmechanizmusok külön-külön is láthatók. A következőkben erre teszünk kísérletet.

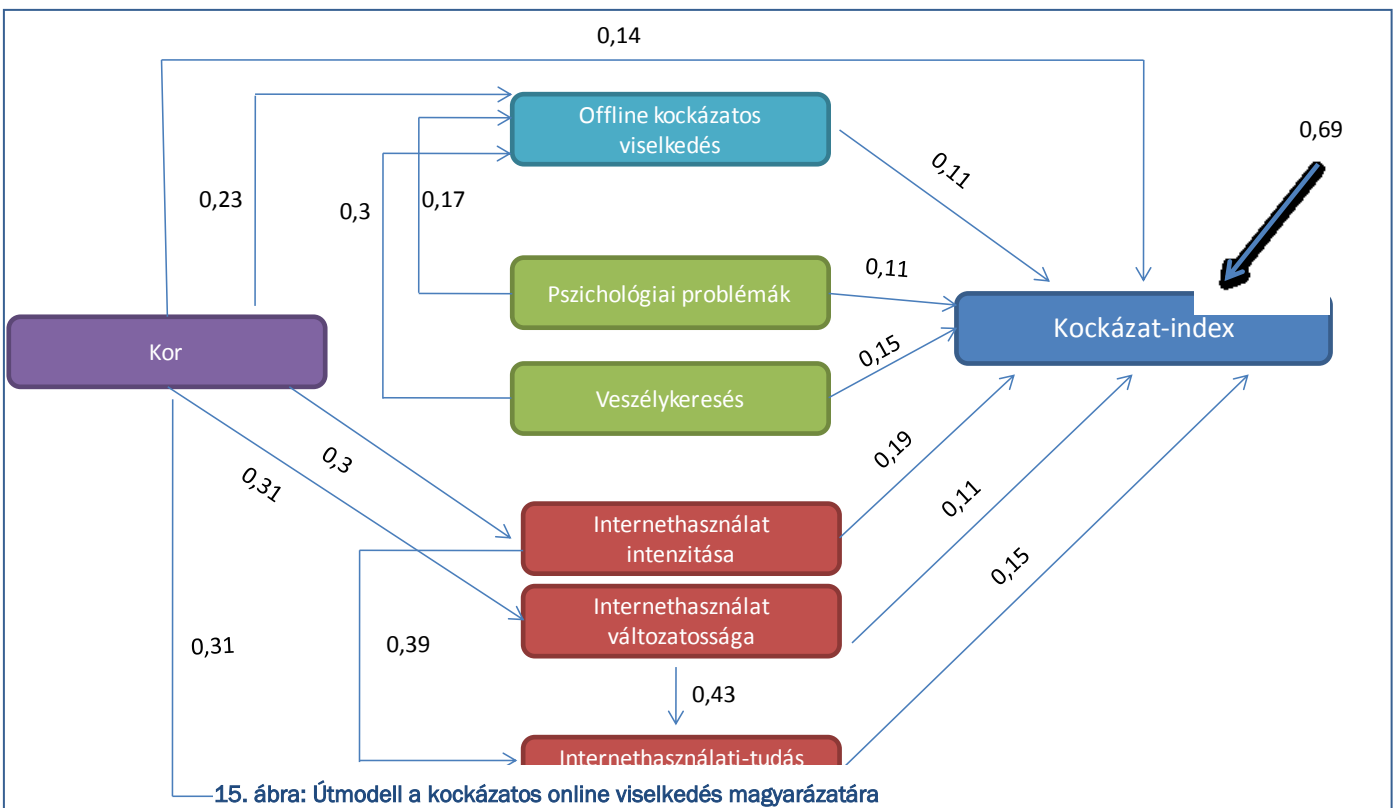
Összetett magyarázó modell a kockázatos tevékenységekre

Ebben az esetben a lineáris regresszió eszközt választottuk, hogy kimutassuk a legfontosabb meghatározó tényezőket. Az elemzést csak a 11-16 évesek körében végeztük el, mivel a kisebbek esetében nem került minden kockázattípus lekérdezésre. Független változónk az ún. *kockázat-index*, ami azt mutatja, hogy a kérdezett hány kockázatos tevékenységgel kapcsolatban szerzett tapasztalatot a kérdezést megelőző egy évben.⁵ A modellépítés folyamatában elsőként azt vettük szemügyre, hogy a fent bemutatott változók milyen önálló hatással bírnak a függő változóra. Érdekes módon számos, a keresztábrás elemzés során összefüggést mutató változó kiesett a modelltől, mert nem mutatott szignifikáns összefüggést a

kockázat-indexel.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a fenti számítások érvénytelenek lennének, hanem arra utal, hogy egyes változók esetében az összefüggést valójában egy mögöttes tényező okozta. Ilyen például az internethasználati-tapasztalat, vagyis az, hogy ki milyen régen használja a világhálót. Ez esetben az összefüggést nyilvánvalóan a kor okozta, vagyis minél idősebb valaki annál régebben használja a világhálót, és mint alább láthatjuk a kor fontos meghatározó tényező. Hasonlóan kiesett a modelltől a család típusa, illetve a testvéri pozíció. Mindemellett a demográfiai változók nagy része szintén nem kapott helyet a modellben, nem gyakorolva szignifikáns hatást a függő változóra: így járt a nem és a szülők iskolai végzettsége és a háztartás státusza is.

A végző modell 31%-ot magyaráz a változó teljes szórásából, ami igen jónak tekinthető. A függő változóra szignifikáns hatást gyakorló változók négy csoportba sorolhatóak: internethasználattal kapcsolatos tényezők, pszichológiai tényezők, offline viselkedés és demográfiai változók.⁶ Ez utóbbi csoportot csupán egy változó a kor képviseli.

⁵ Egész pontosan ennek az indexnek a sztenderdizált változata.

⁶ A változók részletes leírását lásd a függelékben.

A kockázat-indexre gyakorolt közvetlen hatásukat illetően a változók között kicsi a különbség 0,19-es Béta⁷ értékkel az internethasználat intenzitása (vagyis, hogy mennyit internetezik) gyakorolja a legerősebb hatást, 0,11-es Bétával pedig az offline kockázatos viselkedés, a pszichológiai problémák megléte és az internethasználat változatossága a legkisebbet. Új elemként jelenik meg a modellben az ún. veszélykeresés, ami azt jelenti, hogy válaszai alapján a kérdezett hajlamos veszélyes dolgokat csinálni. Szintén új, eddig nem tárgyalt elem az internet-használati tudás szintje, ami ugyancsak hatással van a függő változó alakulására.

Bár az egyetlen önálló szignifikáns hatást gyakorló demográfiai változó közvetlen hatása csak közepesnek mondható, közvetett hatásának jelentősége miatt az egyik legfontosabb tényezőnek kell tekintenünk. Látható ugyanis, hogy a fontosnak mutató internethasználati-változók háttérben igen nagy hangsúllyal van jelen ez a tényező.

A modell tehát alátámasztja az ún. használati hipotézist, hiszen azt mutatja, hogy minél többet és többféleképpen internetezik valaki, annál valószínűbb, hogy kockázatos tevékenységeket is végez. Szintén rímel a bevezetőben említett kutatásokra az internethasználati-tudás szerepe, ami szintén pozitív összefüggést mutat, ami kissé talán meglepő lehet – vagyis minél nagyobb felhasználói tudással rendelkezik valaki, annál valószínűbb, hogy végez ilyen tevékenységeket. Mindez azonban erősen összefügg a korrall és az internethasználati-tudás az internethasználat változatosságával is. Vagyis kor előrehaladtával egyre valószínűbb, hogy a gyerekek változatos és élénk internethasználatba kezdenek, ami elkerülhetetlenül azzal jár, hogy kockázatos elemeket hordozó tevékenységeket is végeznek.

A másik oldalon viszont az ún. kockázat vándorlás hipotézis igazolását láthatjuk, vagyis azt, az offline kockázatvállalás (és ide sorolható a veszélykeresés is) hatására az online kockázatvállalás esélye is nő.

Mindemellett egyes pszichológiai problémák szintén valószínűsítik a kockázatos tevékenységek előfordulását.

Nem szabad elfelejtenünk azonban, hogy ezek a tevékenységek csak magukban rejtik a kockázatot, de egyáltalán nem biztos, hogy azok be is következnek. Könnyen meglehet, hogy ezek a

tevékenységek legalábbis semleges, de akár hasznos elfoglaltságot takarnak. A kockázatok alakulásával kapcsolatban érdemes tehát tovább vizsgálni és az ártalmakra fókuszálni.

Az adatok szerint a vizsgált kockázatot rejtő tevékenységek közül az online ismerkedés és a veszélyes felhasználói tartalmak a legelterjedtebbek. A szexuális jellegű/pornográf tartalmak böngészése terén minden tizedik válaszadó érintett, a szexuális jellegű üzenetek és az online zaklatás esetében ennél kevesebb. Fontos tanulság, hogy a mai fiatalok számára, bár a filmek és újságok is jelen vannak, mégis az internet a pornográf tartalmak elérésének fő helye. Ezzel szemben a kortárs zaklatás jobbra offline műfaj maradt az internetes kommunikáció terjedése ellenére is.

Akár egyszerű keresztábrás, akár bonyolultabb többváltozós elemzési eljárásokkal vizsgáljuk a kockázatos tevékenységek és egyes demográfiai és használati jellemzők együjtjárását, azt tapasztalhatjuk, hogy a kor és egyes használati jellemzők a legfontosabbak. Kissé leegyszerűsítve azt mondhatjuk, hogy a kor előrehaladtával egyre valószínűbb, hogy a gyerekek változatos és élénk internethasználatba kezdenek, ami elkerülhetetlenül azzal jár, hogy kockázatos elemeket hordozó tevékenységeket is végeznek. Nem elhanyagolható azonban az offline jellemzők szerepe sem – vagyis a kockázatos tevékenységek iránti általános nyitottság az online kockázatvállalás esélyét is növeli. Mindez azt jelenti, hogy az eredmények egyszerre igazolják a használati és a kockázat-vándorlási hipotézist a magyar gyerekek esetében.

⁷ A regressziós analízisben ún. Béta értékekkel fejezik ki azt, hogy az adott változó (faktor), mint függő (magyarázó) változó milyen mértékben van hatással a független (megmagyarázni kívánt) változóra.